

ההתנחלויות הן מחלה ומעשי-חלם, טוען הפרופסור יורם דינשטיין, דיקן

הפקולטה למישפטים באוניברסיטת תל-אביב, בשיחה עם „העולם הזה”

גם לגזירה היה תיאבון גדול ל"התנחלויות. אבל היא ידעה לעשות זאת ואת ביתר שכל מאשר הממשלה. הן כחית". אמר הפרופסור יורם דינשטיין ב"חיוך.

הגבר בן ה-45, גבה-הקומה, ידוע בדיעור תיו על מצבם המישפטי של השטחים הכבושים — דיעות הנוגדות להלוטין את דיעות השילטון. ויכוחיו המרובים עם ראש-משלחת ישראל באו"ם, יהודה צבי בלום, על נושא זה, ממלאות כמה מכרכיו של כתבי-העת הפרקליטי.

"יתכן שעברנו כבר את השעה ה-12", אומר הפרופסור. "או אולי נותרו לנו דקות ספורות. רק ההיסטוריה תאמר זאת. עלי-כליפנים, הכתובת על הקיר היתה דבריו של הנשיא ג'ימי קארטר, כי ההתנחלויות הן בלתי-יחוקיות. ארצות-הברית היא ארץ שומרת-חוק. היא שהציתה את הסיסמה "חוק וסדר". כל דבר בלתי-יחוקי הוא תועבת-נפש.

"מילים אלה רוצות להציגנו בעיני העור לם כמדינה שאינה שומרת על כללי המישפטי הציבורי. ממשלת-ישראל עושה הכל כדי לסייע לתדמית זו. אפשר כימעט לח"שב של צורך זה בלבד נבחרה. היא יוצרת בעולם תדמית של משהו מופרע ומתפרע, שאין כל היגיון במעשיו.

"המרגיו ביותר הוא שכל זה חסר-טעם וללא כל צורך ממשי. כל אותן פעולות שעשתה ועושה מדינת-ישראל, ושעליהן יצא הקצף במדינות הנאורות, אפשר היה לעשותן גם באופן חוקי."

יש ריבונות

לירדן

ראשית הוויכוח בין שני הפרופסורים היא על הריבונות בשטחים שכבר בשו-עלידי ישראל במלחמת ששת-הימים. לדעת הפרופסור בלום הופקעה הריבונות

ממשלת ישראל יוצרת בעולם תדמית של משהו מופרע ומתפרע שאין היגיון במעשיו

על שטחים אלה בעיקבות מלחמת העצמאות. הצבא הירדני היה שם ככובש ביל-כד, ומדינת ישראל זכתה בריבונות אחרי 1967 עקב זכותה לחלקים אחרים של ארץ-ישראל המנדטורית.

דינשטיין חולק על דיעה זו. הריבונות על השטחים הללו בגדה המערבית עברה לדעתו, לממלכת ירדן. הוא טוען כי מיל-חמת-העצמאות היתה, בעצם, מילחמת-אזרחים. היהודים נלחמו את מלחמתם, והישוב הערבי, כשראה כי הוא עומד להפסיד במלחמה, הזמין את הצבא הירדני לעזרתו. לכן אי-אפשר לראות בצבא זה כובש זר, אלא מזומן. המקומות היחידים שבהם אפשר אולי לחלוק על כך הם היישובים היהודיים שהיו בשטחים אלה, כגון גוש-עציון והרובע היהודי בעיר-העתיקה. שם בוודאי לא הזמינו את הלגיון הירדני.

אך תושבי הגדה עשו צעד נוסף בדצמבר 1948, כשהביעו את רצונם להצטרף לירדן. בוועידת יריחו ביקשו מאות נכבדים מהמלך עבדאללה לספח את הגדה לירדן.

ב-1950 נערכו בחירות בגדה. לדברי הרפרופסור, היו אלה בחירות חופשיות ודמוקרטיות ביותר. "בוודאי חופשיות מאותן שנערכו לאחרונה במצרים". בבחירות השאיות אלה הביע רוב מוחץ את רצונו להצטרף לממלכת-ירדן.

בהענקת אזרחות ירדנית לכל תושבי הגדה הביעה ממלכת-ירדן את הכרתה בסיפוח הגדה לירדן.

"כאשר טוען פרופסור בלום אחרת, אין הוא נוהג כמישפטן, אלא כעורך-דין".

ספנת - המהחלה הלאומית

בחזרה, מנבא דינשטיין. אם תחדיין ישראל באחד הימים עם ירדן על הריבונות בגדה, ייאלץ בלום מאמרים חדשים רבים, כדי לבסס את ריבונותה של ירדן בגדה.

איך להסתבך

בצרות

מאחר שמצב ישראל בשטחים המוחזקים הוא מצבו של כובש, מצב של "תפיסה לוחמתית", כהגדרתו של דינשטיין, חלות עליו תקנות האג מ-1907 ואמ"נת-ג'נבה הרביעית מ-1949.

בעוד שתקנות האג מהוות נורמה בינלאומית, שאין צורך להצטרף אליה פור-מלית, הרי שאמנת ג'נבה מצריכה הצטרפות. ישראל הצטרפה רישמית לאמנת ג'נבה ואף אישררה אותה. כך שבמישור הבינלאומי היא מחוייבת לפיה. אולם במישור הפנימי לא חוקקה ישראל את החוקים הנדרשים לקיום האמנה בתוך המדינה, וכך, במישור הפנימי, אין דרך להפעלת האמנה.

כקוריו מדינשטיין כי ישראל תהיה הראשונה להפעיל אמנה זו, שנחתמה ב-1949. מאחר שמאז לא היו מלחמות שהצריכו שימוש בה.

מדינת-ישראל אימצה את התיאוריות של בלום וקודמו, ויליוס סטון. המדינה הכריזה כי מאחר שאינה כובש זר, לא חלה עליה אמנת-ג'נבה. על הכרזה זו ספגנו קיתון של רותחים בכל הזדמנות, וגם ארצות-הברית הצטרפה לגינויים אלה.

לכן הודיעה ממשלת-ישראל ב-1971 כי בלי לחזור מעמדתה העקרונית, היא מכירה ותיישם את העקרונות ההומאניטריים של האמנה. הצהרה זו היא בגדר שטות, לדעתו של פרופסור דינשטיין. שהרי כל אמנת-ג'נבה כולה עוסקת אך ורק בעקרונות ההומאניטריים.

כך הוכיחה ממשלת-ישראל בפעם נוספת

מישפטן דינשטיין במקום צינות בוטאנית, שיגעון-גדלות

ראש מישלח ישראל באו"ם אינו נוהג כמישפטן, אלא כעורך-דין של גוש-אמונים

את כישרונה להסתבך בצרות במישור הבינלאומי ללא כל צורך.

אפשר לעשות

את הכל

מנת ג'נבה, שיש בה יותר מ-100 סעיפים, בעצם אינה מפריעה למדינת-ישראל כלל וכלל. מבין כל סעיפיה, רק שלושה מופרים על-ידי מדינת-ישראל, וגם על שלושה סעיפים אלה אפשר היה להתגבר בקלות.

גירוש אזרחים ואנשים מזג-זרים משטחים. דבר זה אסור לפי אמנת-ג'נבה, ומדינת ישראל, כידוע גירשה אזרחים רבים מהגדה בגלל פעילות עויינת, כביכול. אילו היתה מגרשת אותם לממי-לכת-ירדן, אפשר היה לטעון כי אין זה גירוש כלל. "אנו פשוט מחזירים אותם לארצם. אולם ישראל מגרשת אותם, ללא כל הסבר, ללבנון".

קיימת גם אפשרות נוספת, העדיפה ל"דעת דינשטיין, תחת גירוש רצוי, לדעתו, לנקוט שיטה של מעצרים מינהליים. שיטה זו מותרת לפי אמנת-ג'נבה. היא עדיפה גם בכך שאינה שולחת את האנשים ישר לנורעותיו של אש"ף, ואינה הופכת אותם למנהיגים פעילים בו.

הריפת בתים. גם זאת עשתה ישראל כענישה למישפחות-פידיאיון. השי"מדת רכוש פרטי אסורה, לפי האמנה. הרי (המשך בעמוד 56)

עלידי כיבושה. כיבוש צבאי, כידוע, אינו מעביר ריבונות, אלא אם כן נתקיימו שני סממנים: ראשית, שנכבשה כל המדינה המנוצחת; ושנית, שהסתיים מצב-המיל-חמה.

קובע דינשטיין: "שני גורמים אלה לא התממשו. הן ירדן והן סוריה נשארו מדינות קיימות, ומצב-המלחמה איתן עדיין לא הסתיים." לכן קשה תהיה דרכו של פרופסור בלום

אומר דינשטיין, "בלום הושב עצמו כעור-דין המייצג את לקוחו — גוש-אמונים. לשם כך הוא יביא את כל הארגומנטים, וינסה לבסס את התיאוריה שלו בכל הדרי-כים. הוא משול למי שצייר את עיגולי המטרה אחרי שתקע את החץ."

"מאחר שממלכת ירדן רכשה ריבונות בגדה המערבית", אומר יורם דינשטיין, "הרי שרק היא יכולה להעביר לנו את הריבונות. ישראל לא רכשה ריבונות בגדה